

Сучасна практика вимагає від банків вибору ключових напрямлень діяльності або стратегій, з метою визначення задач і принципів своєї діяльності, а також концентрації уваги на реалізації наміченої стратегії. Сьогодні виграють на ринку банківських послуг ті банки, які мають чітко виражену місію організації та найбільш успішно розробляють та втілюють в життя осмислену стратегію.

Література

1. Банковское дело: стратегическое руководство. — М.: Издательство АО «Консалтбанкир», 1998. — 432 с.
2. Банківський менеджмент: Навч. посіб. для вищ. навч. закл. / О. Кириченко, І. Гіленко, А. Ятченко. — К.: Основи, 1999. — 671 с.
3. Мескон М. Х., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента: Пер. с англ. — М.: «Дело», 1992 — 702 с.
4. Роуз Пумер С. Банковский менеджмент. Пер. с англ. со 2-го изд. — М.: «Дело ЛТД», 1995. — 768 с.
5. Dearlove D. Key management decisions. Tools and techniques of the executive decision-maker. Financial Times Professional Ltd, 1998.
6. Dr. Hans-Ulrich Doerig. Universalbank — Banktypus der Zukunft. Vormärts und Überlebensstrategien für Europas Finanzdienstleister. Verlag Paut Haupt. Bern. Stuttgart. Wien, 1997.
7. Drucker, Peter. Managment, Pan, 1979.
8. Koch, Richard and Godden, Ian. Managing Without Managment, Nicholas Brealey, 1996.

О. В. Лисенок

Київський національний економічний університет

ОЦІНКА ПРИБУТКОВОСТІ РОБОТИ БАНКУ З УРАХУВАННЯМ РИЗИКУ ЗМІНИ ВІДСОТКОВИХ СТАВОК

Для оцінки впливу зміни відсотків ставок на прибуток банківської установи використовуються дві базові моделі: модель гепу та модель аналізу дюрації. Розглянемо кожну з них окремо.

У моделі гепу аналітичним показником, який слугує індикатором відсоткового ризику, є показник гепу (від англ. gap — розрив, дисбаланс), який визначається як різниця між активами (ЧА) та пасивами (ЧП), чутливими до зміни відсоткової ставки на ринку:

$$\text{ГЕП} = \text{ЧА} - \text{ЧП}. \quad (1)$$

Оцінити прибутковість роботи банку за рахунок зміни структури балансу та прогнозу відсоткових ставок дозволяє наступна аналітична модель:

$$\Delta P = (r_p - r) \cdot \text{КГЕП} \cdot \frac{T}{\text{БР}}, \quad (2)$$

де ΔP — величина зміни прибутку (у грошовому виразі); r_p, r — прогнозована та поточна ринкові ставки відповідно; КГЕП — кумулятивний (сукупний) геп, який визначається як алгебраїчна сума гепів, визначених в кожному часовому інтервалі; T — тривалість інтервалу в днях; БР — база розрахунку в днях (360 або 365).

На основі формули (2) проаналізуємо зміну прибутку Відкритого акціонерного товариства «Всеукраїнський акціонерний банк» з урахуванням зміни відсоткових ставок на ринку (табл. 1).

Таблиця 1

ВПЛИВ ЗМІНИ ВІДСОТКОВОЇ СТАВКИ НА ДОХІД БАНКУ, ТИС. ГРН¹

Показник	Період				
	До 7 дн.	До 1 міс.	До 3 міс.	До 6 міс.	До 12 міс.
ЧА	93 338	220 784	69 421	96 787	266 091
ЧП	315 386	182 943	68 542	68 210	111 439
ГЕП	- 222 048	37 841	879	28 577	154 652
КГЕП	- 222 048	- 184 207	- 183 328	- 154 750	- 99
$(r_p - r), \%$	- 1,5	- 2,1	- 2,4	- 2,7	4,2
T , днів	7	30	90	180	360
ΔP	6 476	32 236	109 997	208 913	-414

Результати аналізу свідчать, що завдяки досягненню відповідності між кумулятивним гепом та динамікою ринкових ставок (від'ємний геп за зниження ставок) за перше півріччя відсотковий дохід банку буде позитивним і становитиме максимальне на протязі року значення — 208 913 тис. грн, але у кінці року спостерігатиметься від'ємний процентний дохід — 414 тис. грн. Такі зміни є результатом того, що нагромаджений (кумулятивний) геп у першому часовому інтервалі до кінця року залишається від'ємним, а оскільки

¹ Дані станом на 01.01.2004

прогноз руху відсоткових ставок у другому півріччі передбачає їх підвищення, то і дохід банку поступово знижуватиметься до кінця року, про що свідчить динаміка показника ΔP .

Іншим методом оцінки впливу зміни відсоткових ставок на прибуток банківської установи є модель дюрації, яка складається з двох етапів аналізу: перший етап — це визначення безпосередньо дюрації боргового фінансового інструмента, тобто його середньозваженого строку погашення, а другий етап — це аналіз впливу зміни процентних ставок на дохід цінного папера.

Дюрація цінного папера обчислюється за формулою Ф. Макволі:

$$D = \frac{\sum_{i=1}^n \frac{S_i \cdot i}{(1+d)^i} + \frac{N \cdot n}{(1+d)^n}}{P}, \quad (3)$$

де D — дюрація цінного папера; S_i — очікувані потоки відсоткових доходів в i -й період; i — періоди проведення виплат; n — загальна кількість періодів; d — ставка дисконтування; N — номінальна сума боргу; P — ринкова ціна цінного папера.

Залежність між зміною ціни цінного папера та зміною ринкових ставок визначається за формулою:

$$\Delta P = -D \cdot \left(\frac{r_f - r}{1+r} \right) \cdot P, \quad (4)$$

де ΔP — зміна ринкової ціни цінного папера; D — дюрація цінного папера; r_f — прогнозована ставка відсотка; r — діюча ставка відсотка; P — ринкова ціна цінного папера.

Проаналізуємо зміну вартості чотирирічної облігації, якщо її дюрація становить 3,5 роки, а прогноз свідчить про підвищення процентних ставок на ринку протягом поточного року з 17 % до 20 %. Для цього скористаємося формулою (4):

$$\Delta P = -3,5 \cdot \left(\frac{0,20 - 0,17}{1 + 0,17} \right) \cdot 993 = -3,5 \cdot 0,03 \cdot 993 = -104,3 \text{ грн.}$$

Підвищення ринкових ставок на 3 % призведе до зниження ціни облігації на 104,3 грн, а її ринкова вартість через рік за таких обставин становитиме 888,7 грн ($993 - 104,3 = 888,7$).

Отже, як показала оцінка впливу зміни відсоткових ставок на прибуток банківської установи за допомогою моделі гепу та моделі аналізу дюрації, якщо банк не контролюватиме зміну відсоткових ставок і своєчасно не здійснить належних заходів для реструктуризації балансу, то він не тільки не збільшить прибутку, а навпаки — може зазнати великих збитків.

Б. Л. Луців

Тернопільська академія народного господарства

КРЕДИТНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ БАНКІВ УКРАЇНИ

Відповідно до концепції інвестиційної політики України одним із основних інституційних інвесторів стають комерційні банки. Участь комерційних банків в інвестиційних процесах проявляється у двох напрямках: фінансування інвестиційних проектів і придбання цінних паперів.

Однак, інвестиційна діяльність комерційних банків стримується недостатньо відпрацьованою технологією цього процесу. Причин низької інвестиційної активності банків України є кілька:

- аналітичні служби багатьох банків не готові до того, щоби самостійно оцінити напрями структурних зрушень і пріоритетів в економіці і прогнозувати можливий ризик втрат від інвестиційних кредитів;

- недостатня кредитоспроможність підприємств, яка в значній мірі визначається низькою якістю діючих систем управління;

- відсутність в банках сучасних надійних механізмів кредитування інвестиційних проектів підприємств, які спираються на високу якість управління в банках і забезпечують таку ж якість видачі інвестиційних кредитів.

Успішному вирішенню даних проблем у значній мірі може сприяти вироблення системи адекватної поведінки кожної із сторін (кредитор-позичальник), при якій обидві будуть добре розуміти інтереси і проблеми одна одної і прийдуть до узгодженої оцінки реально існуючих ризиків при кредитуванні інвестиційного проекту. За останні роки сучасні дослідження з проблем інвестиційного кредитування дозволили просунутись у цьому напрямку, але здебільшого вони присвячувались окремим аспектам однієї